

Українська мова в лінгводидактичному аспекті

УДК 811.161. 2:378]:81'35:81-057.87

Лариса Деркач, Руслана Зінчук

Організація індивідуальної освітньої траєкторії в процесі формування правописної компетентності студентів-філологів

У статті йдеться про використання когнітивної таксономії Б. Блума з метою організації індивідуальної освітньої траєкторії студентів-філологів під час вивчення дисципліни «Практикум з української мови». Проаналізовано різні рівні навчальних цілей, запропонованих Б. Блумом: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання. Співвіднесено їх з очікуваними результатами, які мають демонструвати студенти в процесі засвоєння орфографічних та пунктуаційних норм. Відповідно до кожного рівня структуровано види діяльності, враховані під час формування практичних завдань із зазначеної дисципліни. Виконуючи завдання першого рівня складності, спрямовані на знання, розуміння й застосування інформації (низький рівень за таксономією), учасники освітнього процесу можуть претендувати на оцінки «задовільно» та «добре». За завдання другого рівня складності, що вимагають від студентів мисленнєвих операцій, пов'язаних з аналізом, синтезом та оцінюванням (високий рівень у таксономії), можна отримати відмінний та добрий результат. З'ясовано, що виконання студентами завдань, структурованих на основі зазначеної системи навчальних цілей і результатів, передбачає не тільки запам'ятовування норм сучасної української літературної мови, а й їхнє застосування під час виконання вправ, узагальнення та систематизацію теоретичного матеріалу, обґрунтування власних думок і рішень, формулювання ціннісних суджень. Досліджено специфіку врахування рівнів таксономії Б. Блума під час створення практичних завдань з метою формування індивідуальної освітньої траєкторії як персонального шляху реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, який самостійно вибирає доступні завдання й потенційні навчальні результати. Доведено, що застосування таксономії Б. Блума пов'язане з досягненням варіативності вивчення дисципліни, а структуровання практичних завдань за рівнями складності відповідно до рівнів мисленнєвих дій забезпечує врахування індивідуальних здібностей учасників освітнього процесу та сприяє адаптивності навчання.

Ключові слова: індивідуальна освітня траєкторія, варіативність, адаптивність, таксономія Б. Блума, практичні завдання, навчальний результат.

© Деркач Л., Зінчук Р., 2020

<https://zenodo.org/badge/DOI/10.5281/zenodo.4247871>

Одним із нововведень Закону України «Про освіту» є визнання права студента на індивідуальну освітню траєкторію, що уможливорює формування більш гнучкої системи підготовки фахівців, за якої кожен учасник освітнього процесу самостійно обирає темп, засоби й послідовність виконання завдань, рівень їхньої складності [3].

Відповідно до умов організації освітнього процесу розрізняють загальну освітню траєкторію (передбачає досягнення результатів відповідно до стандартів), диференційовану (кілька траєкторій для здобувачів із різними можливостями) або індивідуально розроблену для кожного здобувача освіти [5, с. 104].

Важливі ознаки індивідуальної освітньої траєкторії – варіативність та адаптивність. Умовою варіативності дисципліни є забезпечення вибору різних результатів навчання самими здобувачами освіти. Адаптивність спрямована на врахування їхніх індивідуальних здібностей. Таке навчання передбачає досягнення єдиної навчальної цілі шляхом адаптування форм, методів, темпу та інших параметрів навчального процесу до потреб студентів [6].

Звична лінійна система побудови навчальних курсів із послідовним вивченням змістових модулів не забезпечує зазначених умов. Тому **актуальним** є пошук та використання таких способів структурування матеріалу, добір форм і методів навчання, які б сприяли індивідуалізації вивчення дисципліни, що особливо важливе в сучасних умовах збільшення частки дистанційного навчання.

Поняття індивідуальної освітньої траєкторії у зв'язку з вивченням особистісно орієнтованого навчання досліджували Г. Балл, О. Бондаревська, О. Пометун, В. Рибалка, Г. Селевко та ін. Низку наукових розвідок І. Ісаєва, Л. Липової, Ю. Макарова, Т. Ніколаєва, М. Скаткіна та ін. присвячено аналізу індивідуалізації навчання, технологій індивідуального навчання. Різні аспекти індивідуальної освітньої траєкторії студента розкрито в дослідженнях В. Багрія, С. Березенської, А. Богданова, І. Каньковської, І. Краснощока, О. Нещерета, Т. Олійника, Т. Руденко, Л. Юрчука та ін. Водночас можна зауважити недостатнє вивчення специфіки організації індивідуальної освітньої траєкторії в процесі професійної підготовки студентів-філологів, що й зумовило мету нашого дослідження.

У процесі застосування модульної структури програм одним із способів забезпечення адаптивного навчання під час вивчення дисциплін професійної підготовки майбутніх учителів-філологів є

організація різних форм діяльності та створення системи диференційованих за складністю й способами виконання завдань з урахуванням таксономії навчальних цілей та результатів Б. Блума [9], застосування якої уможливорює проектування варіативного навчання. Використання методів, заснованих на зазначеній концепції, вивчали К. Аланіз, Ж. Бактибаєв, Н. Гупан, Б. Гурвиц, Г. Дурмус, О. Пометун та ін. Наше дослідження є спробою обґрунтувати можливість застосування таксономії Б. Блума для організації індивідуальної освітньої траєкторії в процесі вивчення дисципліни «Практикум з української мови».

Зазначений курс передбачений навчальним планом підготовки бакалаврів спеціальності 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» й має на меті забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови, дотримання вимог культури усного й писемного мовлення, удосконалити орфографічні й пунктуаційні навички студентів під час проведення низки практичних занять. Особливу увагу впродовж вивчення зазначеної дисципліни приділено формуванню правописної компетентності майбутніх учителів української мови та літератури. Структуруючи завдання, спрямовані на засвоєння учасниками освітнього процесу орфографічних і пунктуаційних норм та оперування ними, ми врахували таксономію навчальних цілей та результатів Б. Блума для співвіднесення дидактичної мети з певним рівнем мисленнєвих операцій, виконуваних студентами, та подальшого вибору ними завдань різної складності і, відповідно, пов'язаних із ними результатів навчання.

Запропонована Б. Блумом класифікація пов'язує мисленнєву діяльність з уміннями різного рівня складності. Це спроба ранжувати розумові дії від найпростіших до найскладніших, водночас більш високі рівні мислення в такій ієрархії базуються на пізнавальних уміннях нижчих рівнів. Схематично класифікацію можна зобразити так:

Перші три рівні (знання, розуміння, застосування) потребують від учасників освітнього процесу мисленнєвих операцій низького рівня, а три наступні (аналіз, синтез, оцінювання) вимагають застосування високого рівня мислення [7, с. 51–52]. Таку систему навчальних цілей і результатів можна узгодити з критеріями поточного оцінювання занять та передбачити вибір потенційних результатів самими студентами, що забезпечить варіативність вивчення дисципліни.

З метою забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії в процесі вивчення дисципліни «Практикум з української мови» ми враховували можливість створення та структурування практичних завдань за шести рівнями таксономії Б. Блума.

Перший рівень – знання – передбачає запам'ятовування й відтворення вивченого: від конкретних фактів до теорій. Студент запам'ятовує й відтворює терміни, методи, поняття, правила.

Другий рівень – розуміння – це здатність перетворення інформації з однієї форми в іншу (інші слова, інша мова, зображення). Показником розуміння може бути інтерпретація матеріалу (пояснення, короткий виклад).

Третій рівень – застосування – пов'язаний з умінням студентів використовувати правила, методи, поняття, закони в конкретних умовах чи практичних ситуаціях.

Четвертий рівень – аналіз – передбачає поділ інформації на частини, застосування певних алгоритмів аналізу на основі здобутих знань. Студенти структурують матеріал, визначають принципи його організації та взаємозв'язки між складниками; помічають логічні помилки в судженнях.

П'ятий рівень – синтез – має на меті творче поєднання частин або елементів у нове ціле, яке характеризується новизною. Наприклад, упорядкування наявної інформації у вигляді виступу, доповіді, плану, схеми; написання невеликого твору, плану вирішення проблеми.

Шостий рівень – оцінювання – це вміння робити висновки в конкретній ситуації на основі здобутих знань та досвіду, оцінювати значення того чи того матеріалу (твердження, художнього твору, даних дослідження тощо). Оцінюючи ефективність, концепцію, аргументи, значення, студенти повинні спиратися на чіткі критерії [1].

Схематично рівні таксономії Б. Блума у зв'язку з результатами, які мають демонструвати студенти під час засвоєння матеріалу з дисципліни «Практикум з української мови», зокрема в процесі вивчення орфографічних та пунктуаційних норм, можна зобразити так:

Навчальна мета	Очікуваний результат	Діяльність студентів
Знання	Засвоєння правил орфографії та пунктуації, необхідних термінів	Оперування термінами, правилами
Розуміння	Уміння пояснити засвоєні норми	Короткий виклад інформації, у тому числі у формі таблиці, схеми; вибір слів з однаковими орфограмами чи речень із пунктограмами
Застосування	Застосування засвоєних знань під час виконання завдань	Коментування вибору тієї чи тієї орфограми або пунктограми під час виконання практичних завдань; уміння пояснити теоретичний матеріал, проілюструвати певні норми
Аналіз	Визначення складників певних мовних явищ, уміння структурувати й порівнювати інформацію, знаходити схожі й відмінні риси	Створення алгоритму аналізу мовного явища, виконання завдань на виправлення помилок, зіставлення умов уживання певних літер, суфіксів, розділових знаків
Синтез	Уміння узагальнювати вивчений матеріал, використовувати засвоєні норми й правила в процесі написання	Створення плану до певної теми, схеми побудови речення; доповнення речення різними типами підрядних частин;

Оцінювання	<p>певних текстів чи речень</p> <p>Формулювання кількісних або якісних оцінок, ціннісних суджень</p>	<p>створення речень за поданими схемами; виконання вправ, що передбачають заміну одних компонентів іншими, завдань на встановлення відповідності</p> <p>Порівняння умов уживання тих чи тих орфограм і пунктограм, функціонування варіантних форм слів та розділових знаків, аргументоване доведення власної думки під час характеристики мовних явищ</p>
-------------------	--	---

Виконання учасниками освітнього процесу завдань, структурованих на основі зазначеної системи навчальних цілей і результатів, передбачає не тільки запам'ятовування норм сучасної української літературної мови, а й їхнє застосування під час виконання вправ, узагальнення та систематизацію теоретичного матеріалу, обґрунтування власних думок і рішень, формулювання ціннісних суджень.

Обираючи ті чи ті практичні завдання, студент водночас зважає на їхню складність і, відповідно, можливість отримати певний результат (задовільно, добре, дуже добре, відмінно). Завдання першого рівня складності спрямовані на знання, розуміння й застосування інформації (низький рівень у таксономії Б. Блума). Виконуючи їх, учасники освітнього процесу можуть претендувати на оцінки «задовільно» та «добре». Відмінний або дуже добрий результат можна отримати, виконуючи завдання другого рівня складності, що вимагають від студентів мисленневих операцій, пов'язаних з аналізом, синтезом та оцінюванням (високий рівень таксономії Б. Блума).

Нижче подаємо приклади завдань, використовуваних під час вивчення складного речення, акцентуємо увагу на матеріалі теми «Складнопідрядні речення: типи, система пунктуаційних норм».

Перший рівень:

1. Продовжте пропоновані тези. 1. *Складнопідрядним називають складне речення...* 2. *За характером взаємодії підрядних частин із головною виділяють такі типи складнопідрядних речень із кількома підрядними: ...* 3. *Між головною та підрядною частинами складнопідрядного речення кома не ставиться в таких випадках: ...* 4. *Якщо в складному реченні збігаються два сполучники, то кома між ними ставиться тільки тоді...*

2. Серед пропонованих складних речень знайдіть складнопідрядні конструкції, назвіть їх диференційні ознаки. 1. *Зелений коник грає на сурмі, а небо в сині дзвоники стікає.* (Н. Гуменюк). 2. *А хіба пташка завжди тільки в небі літає? Часом вона й на землю опускається, щоб крила перепочили.* (Н. Гуменюк). 3. *А ластівоньці час вирушати аж за море синє, бо вже ходять посланці осінні й рукавиці носять про запас.* (Н. Гуменюк). 4. *За вікном протяжно завивав осінній вітер, десь на узліссі озивалася сова.* (Н. Гуменюк).

3. Із простих речень, ускладнених відокремленими членами, утворіть складнопідрядні елементарні конструкції. Прокоментуйте смислові відношення між частинами утворених складних речень. Обґрунтуйте розділові знаки. 1. *Ми опинилися в місці, надійно ізольованому від решти світу двома могутніми рукавами крижаної води.* (М. Моклиця). 2. *Сонце, тепер єдина наша втіха, продовжувало гріти землю по-літньому щедро.* (М. Моклиця). 3. *Незважаючи на існування безлічі історичних правд, я легко знайшла твердий ґрунт для світоглядних ніг.* (М. Моклиця). 4. *Заглибитись у внутрішній світ, оминувши царство снів, неможливо.* (М. Моклиця).

4. Вкажіть, складнопідрядні речення, частини яких поєднані а) сполучником; б) сполучним словом. 1. *Я це збагнула непросто пізно, що й горе – то не просто примха долі.* (В. Штинько). 2. *Усі звуки танули і розчинялись у візерунках, що прикрашали стіни, стелю, підлогу, меблі.* (М. Моклиця). 3. *Світ зірок, що відкрив частину своїх таємниць завдяки підручнику з астрономії, справляв грандіозне враження.* (М. Моклиця). 4. *Повірили, що спалені мости – це шлях на волю. І стоїмо на різних берегах одного болю.* (Н. Гуменюк).

5. Самостійно доберіть із творів волинських письменників десять складнопідрядних речень із різними типами підрядних частин, намалюйте їхні схеми.

6. Самостійно доберіть із творів волинських письменників десять складнопідрядних речень різнотипних з огляду на пунктуаційне оформлення. Прокоментуйте розділові знаки, ужиті авторами.

Другий рівень:

1. Установіть відповідність між реченням і його схемою. Вкажіть, які схеми є зайвими. Обґрунтуйте свій вибір.

<p>1. <i>Музика назавжди лишилася таємничим мистецтвом, яке чарує і трохи лякає своєю незбагненністю.</i> (М. Моклиця).</p> <p>2. <i>Хто ж рідного одрікся слова, той готує нам новий Чорнобиль.</i> (Й. Струцюк).</p> <p>3. <i>На піщаній лісовій дорозі, що в'юнилася між височеними столітніми соснами, пришпорили коней.</i> (Н. Гуменюк).</p> <p>4. <i>Душа ніби затерпла, надійно відгородилася від світу звуконепроникною стіною, щоб ніхто не бачив та не чув, і тихо скімлила.</i> (Н. Гуменюк)</p>	<p>[... , щоб (...), ...].</p> <p>[..., (що...), ...].</p> <p>(Хто...), [той...].</p> <p>[...], (яке...).</p> <p>[..., що (...), ...].</p> <p>[...], щоб (...).</p>
--	--

2. Знайдіть речення, у яких допущено пунктуаційні помилки. Виправте помилки. Обґрунтуйте розділові знаки у складнопідрядному реченні. 1. *У цьому світі незбагненно древнім, у пліні днів що йдуть собі, юрбою, нічим нікого не здивуєш, певно.* (В. Штинько). 2. *Той, хто випив бодай ковток волі, нудитиме за нею все життя.* (М. Моклиця). 3. *Пригоди – єдине чого ми шукали, і що нам було щедро дароване.* (М. Моклиця). 4. *Невидимий чоловік будить маргаритки на галявині й анемони між деревами в лісі, що колишеться сизо-зеленаво-золотистим міражем, і хміліє від подихів тендітних листочків якими стають бруньки.* (В. Вербич).

3. Поставте розділові знаки. Проаналізуйте пропоновані складнопідрядні багатокомпонентні конструкції, вказавши тип підрядності. 1. *Все. Спектакль закінчено. Маєстро-бузок втомлено поклав на мокре підвіконня мокру диригентську паличку на самісінькому кінчику якої брунька затисла у зеленому кулачку*

фіолетову нотку щоб вона дисонансом не прозвучала цієї ночі. (В. Штинько). 2. Знову дощ над містом. Перехожі поспішають в затишок квартир. Чом же ти на них такий несхожий йдеши туди де тихо плине Стир де стоять на вічних чатах верби біля витоків джерельної краси де для нас зеленочубий червень трав пахучих щедро накосив. (В. Штинько). 3. Уявляла ті місця з яких вітер розпочинав свою довгу подорож і ті огроми територій якими летів набираючи моці аж до маленького самотнього хутора на узліссі. (Н. Гуменюк).

4. Використовуючи пропоноване просте речення як головну частину, утворіть складнопідрядне багатокomпонентне речення з п'ятьма підрядними частинами: *Ловлю слова*. (Н. Гуменюк). Назвіть засоби зв'язку предикативних частин утвореної конструкції. Прокоментуйте пунктограми. Подайте графічну схему речення.

5. Проаналізуйте складнопідрядні конструкції. Вкажіть, яке речення є зайвим у кожній групі. Обґрунтуйте свій вибір.

I.1. *Вітер гойдався на розчинених дверях покинутої хатини, що прибилася на прикордоння між дорогою і морем.* (В. Вербич). 2. *Прошкую полем, що їжачиться непереораною стернею, зеленіє острівками матері-й-мачухи, подекуди підсвічується голубими холодними вогниками поодиноких волошок.* (В. Вербич). 3. *Умиротворення, яке обіцяла втеча від міських марнот щоденних, не приходило.* (Н. Гуменюк). 4. *Ненависть і помста – це замкнене коло, у якого немає кінця.* (Н. Гуменюк).

II. 1. *Перед іскристою глибинню джерела благоговійно опускаюся на коліна і бачу, як пелюстками долонь черпає хтось нуртуючий неспокій.* (В. Штинько). 2. *Ненаситне місто любить, аби йому складали до ніг вінки, вірші, душі.* (М. Моклиця). 3. *Підсудні вже сиділи на своїй лаві оддалік і жестами підтверджували, що звинувачення не безпідставні.* (М. Моклиця). 4. *Гори дуже високі і стрімчасті, вкриті сивими пасмами туману, що наповзає знизу.* (М. Моклиця).

6. Прочитайте текст. Проаналізуйте речення. Доповніть кожне з них предикативною частиною, утворивши складнопідрядні конструкції. Продовжте матеріал чотирма власними складнопідрядними реченнями. Запропонуйте заголовок. *Добігав кінця перший календарний місяць зими. Піщаний путівець між хутором і селом, уже більше схожий на стежку, ніж на польову дорогу, продовжував усмоктувати в себе холодні грудневі дощі.*

Подекуди, на суглинкових ґрунтах утворилися зеленувато-жовті калабані. Вітер, притомившись, із розгону падав на них, зморщував застоюлу поверхню у дрібні брижі й закидав її рудим листям, підхопленим у лісі. (Н. Гуменюк).

Урахування рівнів таксономії Б. Блума під час створення практичних завдань сприяє формуванню індивідуальної освітньої траєкторії як персонального шляху реалізації особистісного потенціалу, оскільки студент самостійно вибирає доступний для нього шлях навчання та потенційні результати.

Застосування когнітивної таксономії дає змогу, по-перше, досягти варіативності вивчення дисципліни шляхом забезпечення вибору студентами різних навчальних результатів. По-друге, структурування практичних завдань за складністю відповідно до рівнів мисленнєвих дій пов'язане з урахуванням індивідуальних здібностей здобувачів освіти й сприяє адаптуванню параметрів навчального процесу (форми, методи, темп та ін.) до їхніх потреб.

Подальшого дослідження потребує вибір методів і засобів навчання у процесі формування освітньої траєкторії.

Література

1. Бактыбаев Ж. Использование технологии таксономии Блума в учебном процессе вуза. *Ярославский педагогический вестник*. 2017. № 1. С. 150–153.
2. Богачков Ю. М., Ухань П. С., Милашенко В. М., Сагадіна О. Ю. Інформаційно-комунікаційні інструменти побудови індивідуальної освітньої траєкторії старшокласників. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018, Том 64, № 2. С. 23–38. [Електронний ресурс]. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2164/1336> (дата звернення: 27.07.2020)
3. Закон про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 19.01.2019. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 27.07.2020)
4. Каньковський І. Є. Індивідуальні освітні траєкторії як необхідність сучасного процесу професійної підготовки фахівця. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2013. Вип. 4. С. 62–65.
5. Краснощок І. П. Індивідуальна освітня траєкторія студента: теоретичні аспекти організації. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. № 60. Т. 1. С. 101–107.
6. Ляшенко О. І. Адаптивне навчання як ознака сучасних дидактичних систем. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік*. Київ: Педагогічна думка, С. 56–57.

7. Пометун О. І. Таксономія Б. Блума і розвиток критичного мислення школярів на уроках історії. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 3. С. 50–58.
8. Исаев И. Ю. Технология проектирования индивидуальных образовательных маршрутов: учебное пособие. Магнитогорск: Изд-во Магнитогорск. гос. техн. ун-та им. Г. И. Носова, 2015. 116 с.
9. Bloom B. S., Engelhart M. D., Furst E. J., Hill W. H., & Krathwohl D. R. *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain*. New York: David McKay Co Inc., 1956.

References

1. Baktybaev Zh. *Ispolzovanie tehnologii taksonomii Bluma v uchebnoy processe vuzha* [The use of Bloom's taxonomy technology in the educational process of the university]. In: *Yaroslavskiy pedagogicheskiy vestnik*. 2017. no. 1. pp. 150-153. (in Russian).
2. Bohachkov Iu. M. Ukhan P. . Mylashenko V. M., Sahadina O. Iu. *Informatsiino-komunikatsiini instrumenty pobudovy indyvidualnoi osvutnoi traiektorii starshoklasnykiv* [Information and communication tools for building an individual educational trajectory for high school students]. In: *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 2018, vol. 64, no. 2. pp. 23-38. Available at: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2164/1336>. (in Ukrainian).
3. *Zakon pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII* [Law on Education: Law of Ukraine of 05.09.2017 № 2145-VIII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (in Ukrainian).
4. Kankovskyi I. Ie. *Indyvidualni osvutni traiektorii yak neobkhdnist suchasnoho protsesu profesiinoi pidhotovky fakhivtsia* [Individual educational trajectories as a necessity of modern process of professional training]. In: *Profesiina osvita: problemy i perspektyvy*. 2013. Issue. 4. pp. 62-65. (in Ukrainian).
5. Krasnoshchok I. P. *Indyvidualna osvutnia traiektoriia studenta: teoretychni aspekty orhanizatsii* [Individual educational trajectory of the student: theoretical aspects of the organization]. In: *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. 2018. no. 60, vol. 1. pp. 101-107. (in Ukrainian).
6. Liashenko O. I. *Adaptyvne navchannia yak oznaka suchasnykh dydaktychnykh system* [Adaptive learning as a sign of modern didactic systems]. In: *Anotovani rezultaty naukovo-doslidnoi roboty Instytutu pedahohiky NAPN Ukrainy za 2017 rik*. Kyiv: Pedahohichna dumka, pp. 56-57. (in Ukrainian).
7. Pometun O. I. *Taksonomiia B. Bluma i rozvytok krytychnoho myslennia shkolariv na urokakh istorii* [B. Bloom's taxonomy and the development of students' critical thinking in history lessons]. In: *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. 2019. no. 3. pp. 50-58. (in Ukrainian).
8. Ysaev Y. Iu. *Tekhnolohyia proektyrovaniya indyvydualnykh obrazovatelnykh marshrutov* [Design technology for individual educational routes]: учебное пособие. Magnitogorsk: Izd-vo Magnitogorsk. gos. tehn. un-ta im. G. I. Nosova, 2015. 116 p. (in Russian).

9. Bloom B. S., Engelhart M. D., Furst E. J., Hill W. H., & Krathwohl D. R. Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain. New York: David McKay Co Inc., 1956.

Larysa Derkach, Ruslana Zinchuk. Organizing an Individual Educational Trajectory in the Process of Formation of Spelling Competence of Students-Philologists. The article deals with the use of B. Bloom's taxonomy in organizing the individual educational trajectory of students-philologists while studying the discipline "A Practical Course of the Ukrainian language". Different levels of educational objectives proposed by B. Bloom are analyzed. These levels are knowledge, comprehension, application, analysis, synthesis and evaluation. They are compared with the expected results that students are supposed to demonstrate in the process of mastering spelling and punctuation norms.

Types of activities used in creating practical tasks of the discipline are structured according to the levels of educational objectives. Thus, the tasks of the first level of complexity are aimed at knowledge, comprehension and application of information (low level of taxonomy). The participants of the educational process who do such tasks can obtain grades 'satisfactory' or 'good'. Performing the tasks of the second level of complexity which require students' mental operations related to analysis, synthesis and evaluation (high level in taxonomy), students can get good or excellent grades. It is found out that performing the tasks structured on the basis of such a system of educational objectives and results implies not only memorizing the norms of the modern Ukrainian literary language, but also their use in practical assignments, generalization and systematization of theoretical material, expression students' own opinions and decisions, making value judgments.

The specifics of taking into account the levels of B. Bloom's taxonomy in creating practical tasks in order to form an individual educational trajectory are investigated. This educational trajectory is viewed as an individual way of realizing the personal potential of the learners who themselves choose available tasks and potential learning outcomes.

It is proved that the application of B. Bloom's taxonomy is related to achieving variability in the study of the discipline. The structuring of practical tasks by levels of complexity according to the levels of mental operations makes it possible to take into account individual abilities of students and promote adaptability of the educational process.

Key words: individual educational trajectory, variability, adaptability, B. Bloom's taxonomy, practical tasks, educational result.

Деркач Лариса Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки; *ORCID iD* 0000-0002-3607-3119; lesja76@ukr.net

Зінчук Руслана Степанівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки; *ORCID iD* 0000-0002-5432-7346; zinchuk_@ukr.net